

ANALIZA COMPETITIVITĂȚII ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII ÎN CONTEXTUL ÎMBUNĂȚĂȚIRII ACCESULUI LA RESURSE DE FINANȚARE

Abstract: Întreprinderile mici și mijlocii joacă un rol vital în economia unei țări deoarece au o contribuție semnificativă la creșterea economică și la crearea de noi locuri de muncă. De aceea, IMM-urile pentru a se dezvolta și pentru a-și continua activitatea au nevoie de acces corespunzător la finanțare. Obiectivul cercetării îl constituie identificarea principalilor determinanți a competitivității firmelor din România. Modificările care se produc frecvent în mediul de afaceri, determină firmele să adopte modelele tradiționale de competitivitate la noile condiții existente pe piață. Astfel, ca urmare a analizei literaturii de specialitate analizate, au fost evidențiate o serie de legături existente între indicatori de competitivitate microeconomică și caracteristicile firmei.

Cuvinte cheie: competitivitate, IMM-uri, acces la finanțare, COVID-19.

LITERATURE REVIEW

Un rol foarte important în elaborarea unui analize de cercetare îl au rezultatele existente în domeniul de cercetare. De aceea, în continuare am prezentat principalele rezultate din studiul literaturii de specialitate a domeniului cercetat. Sursele utilizate în realizarea acestei cercetări sunt o serie de studii academice (cărți, articole, teze de doctorat, publicații de specialitate) iar cuvintele cheie pe care le-am utilizat în căutarea articolelor sunt: SMEs, competitiveness, access to finance, the impact of the COVID-19 pandemic on SMEs, etc.

Peter Druker (1999) considera că “micile afaceri reprezintă catalizatorul principal al creșterii economice”. Astfel, micile afaceri contribuie major la îndeplinirea obiectivelor principale ale oricărei economii naționale, fiind “forțele motorice” ale progresului economico-social. Cu toate

acestea, sectorul întreprinderilor mici și mijlocii s-a confruntat de-a lungul anilor cu o problemă vitală, problemă care se accentuează mai ales în perioadele de criză economică. Astfel, una dintre cele mai probleme pe care o întâmpină IMM-urile o constituie *lipsa accesului la finanțare*. Accesul la finanțare reprezintă o condiție vitală pentru înființarea de noi afaceri și pentru supraviețuirea și dezvoltarea celor existente. Trebuie să precizăm faptul că, criza financiară globală care a început în anul 2008, a afectat semnificativ întreprinderile mici și mijlocii și a condus la intensificarea constrângerilor financiare cu care se confruntă acest sector vital pentru economie.

În țările membre ale Uniunii Europene, și nu numai, IMM-urile sunt considerate motorul creșterii economice și dezvoltării sociale, ca urmare a faptului că acestea au o contribuție semnificativă la crearea de valoare adăugată și la crearea de noi locuri de muncă. Pandemia de COVID – 19 a afectat semnificativ întreprinderile existente în întreaga lume deoarece măsurile adoptate de autorități cu privire la combaterea pandemiei (carantinare, blocare) au determinat o diminuare semnificativă a capacității de producție. Peste 50% din IMM-uri se confruntă și în prezent cu problema incertitudinii viitoare și cu scăderea cererii pe piața internă. Specialiștii din domeniu consideră secolul XXI, ca fiind secolul întreprinderilor mici și mijlocii, deoarece fără posibilitate de dezvoltare a acestui sector evoluția economică la nivel mondial va avea de suferit pe termen lung.

Întreprinderile mici și mijlocii reprezintă o mare parte din întreprinderi și din ocuparea forței de muncă în cadrul sectorului privat. Încă de la debutul aderării României la Uniunea Europeană, IMM-urile au înregistrat evoluții semnificative, fiind înregistrată o creștere a numărului de IMM-uri, ceea ce demonstrează capacitatea acestui sector de a face față concurenței. *Small Business Act* a identificat accesul la finanțare ca fiind a doua cea mai mare problemă cu care se confruntă întreprinderile mici și mijlocii. De aceea și numărul de firme nou înființate în UE au înregistrat în anul 2020 o scădere considerabilă. În ceea ce privește numărul de falimente, a fost înregistrată o scădere în anul 2020, ceea ce reflectă impactul diferitelor programe de sprijin economic implementate de către diverse state și o toleranță mai mare de către creditorii. Printre industriile din Uniunea Europeană care au declarat că IMM-urile au fost grav afectate de pandemie, se numără activitățile de cazare și serviciile de alimentație (-37.8%), transport și depozitare (-16.1%), serviciu administrativ (-13.3%), producție (-9.8%).

IMM-urile contribuie cu soluții inovatoare la provocările generate de schimbările climatice, de eficiența resurselor, contribuind la răspândirea acestor inovații în regiunile europene.

De aceea, întreprinderile mici și mijlocii sunt de o importanță vitală pentru menținerea competitivității și a prosperității Europei și pentru rezistența la șocurile externe. De aceea, trebuie analizate problemele cu care se confruntă IMM-urile, printre cea mai importantă fiind accesul corespunzător la surse de finanțare, mai ales în aceste condiții de criză mondială. Cele mai multe întreprinderi mici și mijlocii, care au maxim 20 de salariați, și care au fost afectate puternic de pandemia de COVID-19 sunt cele din domenii precum HoReCa, cele care prestează anumite servicii către populație (turism, evenimente, săli de jocuri, saloane de cosmetică) care fie și-au închis activitatea ca urmare a deciziilor adoptate la nivel administrativ, fie ca urmare a diminuării profiturilor.

De aceea, aceste firme pentru a-și continua activitatea și pentru a se dezvolta au nevoie de acces corespunzător la finanțare. În prezent, toate întreprinderile indiferent de profitabilitatea pe care o înregistrează sau de poziția pe care o dețin pe o anumită piață, se confruntă cu problema accesului la finanțare.

Printre factorii care au favorizat întărirea și acordarea unei atenții sporite acestui subiect îl constituie pandemia de COVID-19 și importanța sectorului IMM în economia unei țări. De aceea, având în vedere faptul că pe parcursul anului 2020, aproape 90% dintre IMM-uri au declarat că sunt afectate din punct de vedere economic de consecințele pandemiei, unul dintre cele mai importante probleme cu care s-au confruntat pe parcursul anului a fost lipsa accesului la finanțare. De aceea, putem spune că decizia de finanțare a unei întreprinderi exprimă opinia acesteia de a-și acoperi nevoile de finanțare din surse proprii sau din surse împrumutate.

Pentru ca IMM-urile să creeze valoare adăugată și să angajeze un număr cât mai mare de persoane, acest sector trebuie să fie unul competitiv, să utilizeze resursele existente pe piață, să se adapteze cu ușurință noilor condiții apărute pe piață, să fie inovatoare, etc. (*Mărginean, 2018*). De aceea, schimbările permanente existente în mediul de afaceri determină adaptarea modelelor tradiționale de competitivitate la condițiile noi de pe piață. Competitivitatea IMM-urilor trebuie să aibă în vedere și rolul tehnologiilor informaționale și de comunicare, de standardele internaționale și de internaționalizare. În definirea competitivității este foarte importantă înțelegerea modului în care IMM-urile întâmpină noile provocări existente în mediul de afaceri. De aceea, promovarea competitivității prin inovare și prin cunoaștere constituie o modalitate optimă în combaterea efectelor crizei economice generate de pandemia de COVID-19, aspect demonstrat și de IMM-urile existente la nivel internațional care inovează și utilizează comerțul electronic la nivel înalt,

înregistrând astfel o creștere a cifrei de afaceri și a ocupării locurilor de muncă. Cu toate acestea, potențialul competitiv al celor mai multor IMM-uri este deteriorat de accesul limitat la finanțare.

Sprijinirea antreprenoriatului și a dezvoltării IMM-urilor, precum și facilitarea accesului la surse de finanțare corespunzătoare, constituie o prioritate atât la nivel național, cât și la nivel internațional. De exemplu, guvernele din România de după 1990 acordă o importanță deosebită strategiilor de sprijinire pentru IMM-uri, și cu precădere pentru accesul la finanțare (*Anton și Onofrei, 2016*). De asemenea, la nivelul Uniunii Europene a fost înființat Small Business Act care acordă o importanță deosebită facilitării accesului IMM-urilor la finanțare. În prezent, IMM-urile se confruntă cu o serie de obstacole în accesarea finanțării, ca urmare a constrângerilor întâmpinate din partea cererii, cât și a ofertei. Literatura de specialitate (*Beck și Demirguc-Kunt, 2008*) a constatat faptul că întreprinderile mici și mijlocii se confruntă cu o serie de constrângeri financiare mai mari comparativ cu firmele mari, deoarece lipsa finanțării externe constituie o barieră semnificativă în supraviețuirea și dezvoltarea acestui sector. Criza financiară globală din anul 2008 a afectat semnificativ IMM-urile și a aprofundat constrângerile financiare cu care se confruntă acest sector. Datorită rolului important pe care îl au IMM-urile în redresarea economică, guvernele au inițiat de-a lungul anilor programe care au scopul încurajării finanțării IMM-urilor, printre care linii de credit subvenționate de guvern, fonduri de garantare, fonduri de capital de risc, etc.

Schimbările care se produc în mod frecvent în mediul de afaceri determină firmele să adopte modelele tradiționale de competitivitate la noile condiții existente pe piață. Evaluarea competitivității unei țări presupune analiza evoluției economice a unei țări, din diferite perspective, având în vedere provocările impuse de globalizare (*Leichter, 2010*). Nu în ultimul rând, trebuie specificat faptul că competitivitatea trebuie analizată atât la nivelul întregii economii, cât și la nivel de industrie, de regiune și de mediu microeconomic (*Bancu, 2017*). Astfel, literatura de specialitate a evidențiat legăturile existente între indicatori de competitivitate microeconomică și caracteristicile firmei (capital uman, vârsta firmei, dimensiune, naționalitate, constrângeri financiare). De asemenea, competitivitatea regională reprezintă un alt aspect important, care poate fi analizat fie prin agregarea indicatorilor de competitivitate la nivel de firmă, fie ca o versiune redusă a competitivității macroeconomice. Conform autorului menționat mai sus, în România, datele arată faptul că având în vedere regiunea de dezvoltare, distribuția firmelor prezintă disparități semnificative, fiind în linie cu analiza productivității și evidențele prezentate de către indicatorii de competitivitate la nivel regional. Astfel, regiunea Sud-Vest Oltenia are cel mai redus

număr de firme active (contribuie cu 3,5% la formarea valorii adăugate în economie) iar la polul opus se află regiunea București-Ilfov (care are 25% din totalul firmelor active pe piață) care reprezintă principalul motor al activității economice. Nu în ultimul rând, trebuie să specific faptul că odată cu apariția internaționalizării și a globalizării afacerilor, a luat ființă și noțiunea de capital intelectual care aparține economiei moderne, concept prin care se caracterizează gradul de dezvoltare a societății actuale. Interesul față de termenul capital intelectual s-a format odată cu apariția diferențelor semnificative existente între valoarea de piață a firmelor și valoarea netă contabilă. Dezvoltarea conceptului de capital intelectual s-a format din două traicții: generată din nevoia de creștere a competitivității firmei și de tendința de consolidare a succesului la organizațiile care au raportul dintre valoarea de piață și valoarea financiară în creștere permanentă (*Onofrei, 2011*). Comisia Europeană a întreprins Programul Competitivitatea IMM-urilor, care are ca și obiectiv îmbunătățirea accesului la capital propriu a IMM-urilor prin Facilitatea Capital Propriu pentru Creștere. Programul a avut loc în perioada 2014-2020 și a urmărit ca nivelul investițiilor să ajungă până la 4 miliarde de EUR.

Un alt studiu realizat de către *Schiliro (2015)*, a analizat inovarea ca principal motor al competitivității și succesului pe piață al întreprinderilor mici și mijlocii din Emiratele Arabe Unite. Emiratele Arabe Unite sunt printre cele 37 de țări recunoscute de către *Raportul Global de Competitivitate al Forumului Economic Mondial*, fiind văzute ca o economie condusă de inovare, ceea ce înseamnă faptul că inovația contribuie la mai mult de 30% din activitatea economică. Inovația provine nu doar de la marile corporații, ci și de la întreprinderile mici și mijlocii care pot aduce contribuții pozitive și originale la inovarea în domeniu. Astfel, IMM-urile pot deveni actori principali pe piețele globale. Trebuie precizat și faptul că rolul IMM-urilor s-a schimbat pe măsură ce avantajul comparativ s-a deplasat către activitățile bazate pe cunoaștere iar globalizarea a favorizat fragmentarea internațională a producției și a lanțului valoric. Inovația este crucială dacă o întreprindere dorește să aibă succes în contextul extrem de competitiv de astăzi existent în economia globală. Inovația este esențială pentru crearea competitivității și pentru îmbunătățirea guvernării.

Accesul întreprinderilor mici și mijlocii la finanțare reprezintă o temă de cercetare de interes atât în țările dezvoltate, cât și în cele aflate în curs de dezvoltare. Unii autori consideră că îmbunătățirea accesului la finanțare poate să conducă la reducerea sărăciei ca urmare a faptului că o bună parte dintre IMM-uri sunt situate în zonele rurale în care nivelul de sărăcie este mai ridicat.

Machmud, Huda (2011) consideră că prezența barierelor financiare se datorează problemelor informaționale existente și a costurilor tranzacționale excesiv de ridicate. În primul rând, lipsa garanțiilor și a veniturilor determină instituțiile financiare să clasifice IMM-urile în firme nebankabile, ceea ce determină acest sector la excluderea în ceea ce privește finanțarea. Excluderea este cauzată de imposibilitatea rambursării datoriei la termen. Astfel, îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare va spori capacitatea acestui sector de a reduce sărăcia și de a promova rolul sectorului financiar.

Autori precum *Roman, Rusu și Stoica (2018)* au cercetat din punct de vedere empiric modul în care factorii specifici mediului instituțional influențează crearea de noi afaceri, având în vedere gradul de dezvoltare al țării. Rezultatele studiului au arătat faptul că formarea de noi afaceri este semnificativ legată de mediul instituțional. De asemenea, îmbunătățirea performanței sectorului IMM constituie o preocupare majoră, deoarece acest sector reprezintă sursa semnificativă de creare de valoare adăugată, de ocupare a forței de muncă de inovare și de creștere economică (*Rusu și Roman, 2016*).

Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor a constituit și unul dintre cele 11 obiective ale politicii de coeziune pentru perioada 2014-2020, dar cu toate acestea IMM-urile sunt sprijinite în cadrul altor obiective, și în special în ceea ce privește inovarea și tehnologia informațiilor și a comunicațiilor. Este foarte important de precizat faptul că Uniunea Europeană sprijină competitivitatea IMM-urilor prin programul *COSME*, care s-a desfășurat în perioada 2014-2020 și care a avut un buget de 2,3 miliarde EUR. Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor reprezintă unul din cele 11 obiective ale politicii de coeziune ale acestui program. De asemenea, un alt punct la care face referire acest program, vizează și unul dintre subiectele noastre de cercetare (accesul la finanțare pentru IMM-uri). Astfel, sprijinul programului COSME face referire la (https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_en):

- Acces mai bun la finanțare pentru IMM-uri;
- Promovarea culturii antreprenoriale;
- Crearea unui mediu favorabil competitivității;
- Sprijinirea internaționalizării și accesul pe piețe.

Principalele domenii care sunt vizate cu scopul de a fi sprijinite sunt cercetarea și inovarea, investițiile în reducerea emisiilor de carbon și tehnologia informației. Astfel, în vederea sprijinirii competitivității ecosistemului economic românesc, și în primul rând al IMM-urilor, trebuie să

existe o actualizare și o revizuire a politicilor și măsurilor existente. Printre acestea putem să amintim:

- Îmbunătățirea accesului la educație financiară, pe niveluri de studii;
- Creșterea importanței educației antreprenoriale, ca materie de bază, și nu ca materie opțională;
- Lansarea de stimulente fiscale și de reglementare destinate în primul rând firmelor mijlocii care constituie motorul dezvoltării economice, având un rol important în stimularea firmelor pentru a crește competitivitatea directă cu celelalte firme;
- Stimularea înființării de noi firme de către tineri, prin implementarea unor măsuri de orientare pe perioade determinate;
- Acordarea de sprijin IMM-urilor în vederea realizării promovării, a creșterii nivelului de educație, a pregătirii managerilor, a resurselor umane, constituind astfel un factor direct în stimularea și creșterea competitivității.

De asemenea, pe parcursul perioadei 2014-2020, IMM-urile au beneficiat de **Programul Operațional Competitivitate (POC)**, care susține investițiile pentru a răspunde provocărilor legate de nivelul redus al competitivității economice, în cercetare, dezvoltare, inovare și Tehnologia Informației și a Comunicațiilor. Astfel, prin aceste intervenții se asigură creșterea și sustenabilitatea economiei. Dacă la nivelul unei economii, s-ar asigura un mediu de business optim, acces la consultanță de specialitate, acces la surse de finanțare optime pentru întreprinderile mici și mijlocii, atunci, toate acestea pot să reprezinte un pas important în susținerea și dezvoltarea sectorului IMM. Având în vedere semnificația, importanța și impactul covârșitor pe care îl au IMM-urile într-o economie, consider că este de o importanță vitală să adoptăm în analiză problema competitivității lor. Astfel, acest subiect este de interes atât pentru antreprenori, cât și pentru specialiștii din economie și pentru savanți.

O serie de autori (**Bostan, Lazăr, Asalos, Munteanu și Horga, 2019**) au analizat efectele economice, sociale și de mediu asupra competitivității IMM-urilor din Delta Dunării, ca urmare a absorbției de fonduri europene. O astfel de finanțare facilitează și contribuie la crearea de noi idei în infrastructură, conduce la crearea de noi locuri de muncă și ajută la promovarea patrimoniului natural și cultural. Metoda de cercetare utilizată este analiza cantitativă, prin aplicarea unui chestionar adresat IMM-urilor din Delta Dunării care au beneficiat de fonduri. Analiza a avut la bază compararea relației dintre efectele economice, sociale și cele de mediu, pe de o parte, iar pe

de altă parte, au fost analizați factorii interni care determină competitivitatea. Variabilele utilizate în analiză sunt „*efectele economice*” ale IMM-urilor implicate în accesarea fondurilor europene (măsurată prin utilizarea întrebărilor referitoare la Acces facil la informații despre finanțarea europeană și ușurința accesării fondurilor europene, Dezvoltarea tehnologică a IMM-urilor, etc.) și “*efectele sociale*” ale IMM-urilor utilizate în accesarea fondurilor europene (măsurată prin întrebări referitoare la Accesul angajaților la cunoștințe, traininguri, dezvoltarea profesională, acces la resurse de învățare; Utilizarea de către angajați a tehnologiilor moderne, etc.). O altă variabilă utilizată este “*efectele de mediu*” ale IMM-urilor implicate în accesarea fondurilor europene (măsurată prin adresarea de întrebări referitoare la Gradul în care respondenții consideră că firma protejează mediul, Firma și angajații se obligă să protejeze mediul de lucru, etc.). De asemenea, variabila dependentă utilizată este „*competitivitatea organizației*”, variabilă care a fost măsurată luând în considerare diverse perspective ale pregătirii teoretice în domeniu. Cercetările anterioare au demonstrat faptul că competitivitatea nu poate fi măsurată prin utilizarea unui singur indicator, fiind necesară luarea în considerare și a altor factori: costul de producție corelat cu prețurile de vânzare, capacitatea managerială și strategia de dezvoltare pe termen lung, capacitatea firmei de a reinnoi oferta, etc. Rezultatele studiului au arătat o legătură strânsă între mediul economic și social și efectele asupra competitivității IMM-urilor din Delta Dunării, dar menționând faptul că accesul la fondurile structurale trebuie îmbunătățit în perioada imediat următoare.

Autori precum *D’Cruz (1993); Botoc și Anton (2017)*, consideră că o firmă este competitivă în situația în care aceasta reușește să obțină o serie de avantaje față de concurenții săi, dacă este aprovizionată cu factori de producție de calitate și dacă deține resurse financiare și tehnice.

Pentru a susține investițiile pentru digitalizarea sectorului IMM, s-a adoptat ***Programul Național de Digitalizare a microîntreprinderilor, întreprinderilor mici și mijlocii***, având o valoare a finanțării de 150 mil. Euro. Pentru a crește competitivitatea IMM-urilor în sectoarele competitive, s-a decis finanțarea proiectelor de investiții ale microîntreprinderilor din mediul urban. De aceea, până la data de 31 martie 2021, au fost semnate 2536 de contracte de finanțare, având o valoare eligibilă de 466,4 mil. euro (***Programul Național de Reformă 2021***).

Importanța întreprinderilor mici și mijlocii în economie evidențiază necesitatea asigurării accesului la finanțare, care este de o importanță crucială, deoarece condiționează crearea,

supraviețuirea și dezvoltarea lor. Nu în ultimul rând, asigurarea accesului facil la finanțare pentru acest sector, influențează și creșterea economică și crearea de noi locuri de muncă.

În concluzie, articolele analizate demonstrează faptul că nu este relevantă doar o bună cunoaștere a modalităților de procurare a resurselor financiare, fiind de o importanță semnificativă selectarea acestora în funcție de obiectivele, caracteristicile și de contextul în care se află firma. De asemenea, articolele analizate scot în evidență factorii care contribuie la întâmpinarea problemelor în accesarea surselor de finanțare și care este impactul procesului de digitalizarea supra creșterii performanței sectorului IMM. Deși au fost scrise numeroase articole în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii, ca urmare a schimbărilor produse în mediul macroeconomic care afectează semnificativ existența și performanța IMM-urilor, consider că trebuie adoptate în continuare o serie măsuri în vederea supraviețuirii și dezvoltării acestui sector vital pentru economie.

Eu consider, că în vederea îmbunătății accesului la resurse de finanțare, competitivitatea existentă între IMM-uri joacă un rol vital în supraviețuirea și dezvoltarea acestora, datorită dorinței acestora de a performa și de a înregistra cele mai mari profituri în domeniul în care activează.

Bibliografie

A. ARTICOLE

1. Anton, S, G. (2016). *Accesul la finanțare și activitatea antreprenorială în România. Aspecte ale dezvoltării potențialului economico-managerial în contextul asigurării securității naționale*. Materialele conferinței științifice internaționale dedicate aniversării a 20 de ani ai învățământului economic la USARB, Bălți;
2. Bancu, A. M. (2017). *Competitivitatea externă a României*. Academia de Studii Economice din București;
3. Beck, T., Demirguc-Kunt, A., Laeven, L., Moksimovic, V. (2008). *The determinants of financing obstacles*. World Bank Policy Research Working Paper;
4. Bostan, I., Lazăr, C.M., Asalos, N., Munteanu, I., Horga, G.M., (2019). *The three-dimensional impact of the absorption effects of European funds on the competitiveness of the SMEs from the Danube Delta*, Industrial Crops & Products 132;
5. Drucker, P. (1999). *Realitățile lumii de mâine*. Editura Teora, București
6. Leitner, S. (2016). *Financing Constraints and Firm Growth in Emerging Europe*. South East European Journal of Economics and Business
7. Machmud, Z., Huda, A. (2011). *SME's Access to Finance: An Indonesia Case Study*. Institut for Economic and Social Research, Faculty of Economics, University of Indonesia
8. Mărginean, M. (2018). *Importanța IMM-urilor în cadrul economiei generale și promovarea competitivității acestora*. Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași
9. Nicolescu, O. (coordonator) (2020). *Cartea Alba a IMM-urilor din România*. Ediția a XVIII-a;
10. Onofrei, M. (coordonator) (2011). *Cercetarea doctorală în economie. Prezent și perspective*. Volumul I. Editura Economică, București;
11. Roman, A., Rusu, V., Stoica, O. (2018). *Institutional environment and economic development in UE countries: the impact on new business formation*. Transformations in Business Economics, Vol. 17
12. Rusu, V., Roman, A. (2016). *The impact of macroeconomic conditions on SMES performance in terms of employment*. Revista Economică;

B. TEZE DE DOCTORAT

1. Bancu, A. M. (2017). *Competitivitatea externă a României*. Academia de Studii Economice din București;
2. Buzilă, B., M. (2016). *Analiza surselor inovative de finanțare a firmelor*. Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași;
3. Mărginean, M. (2018). *Importanța IMM-urilor în cadrul economiei generale și promovarea competitivității acestora*. Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași.

C. LEGISLAȚIE

1. xxx - OUG nr. 130 din 31 iulie 2020, privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014-2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene, Monitorul Oficial nr. 705 din 6 august 2020
2. xxx - HG nr. 282/08.04.2020 publicată în MO nr. 296/2020, pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 110/2017 privind Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii – IMM INVEST ROMÂNIA, Monitorul Oficial nr. 296 din 8 aprilie 2020

D. WEBOGRAFIE

1. Comisia Europeană, <http://ec.europa.eu/growth/safe>